

УДК 377.12

Лариса Чеснокова, науковий співробітник

*лабораторії методик професійної освіти і навчання
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України,
м. Київ*

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА БАЗІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Статтю присвячено проблемі профільного навчання учнів старшої школи на базі професійно-технічних навчальних закладів за сучасних умов.

Ключові слова: профілізація, профільне навчання, елективні курси.

Літ. 2.

Постановка проблеми. В сучасних соціально-економічних умовах підготовка школярів до трудової та професійної діяльності набуває нового значення. Поряд зі скороченням та реструктуризацією ринку праці ґрунтовно змінюються вимоги до рівня і змісту підготовки спеціалістів, основа якої закладається системою загальної освіти.

Аналіз зайнятості населення показує, що при достатньо високому освітньому цензі вірогідність реалізації отриманих знань на практиці досить невелика, і лише незначна кількість випускників середніх та вищих професійних навчальних закладів отримує можливість профільного працевлаштування. Низька конкурентоспроможність молоді робить її найбільш незахищеною категорією на ринку праці. Частіше всього це обумовлено невідповідністю отриманої освіти професійним інтересам і ринковому попиту, недостатньою кваліфікацією, невідповідністю молодих спеціалістів до практичної діяльності.

Профільне навчання – засіб диференціації та індивідуалізації, який дозволяє за рахунок змін у структурі, змісті та організації освітнього процесу більш повно враховувати інтереси, схильності та здібності старшокласників у відповідності з їх професійними інтересами та намірами стосовно продовження освіти [1].

Воно спрямоване, перш за все, на реалізацію особистісно орієнтованого навчального процесу. При цьому, суттєво розширюються можливості побудови учнем індивідуальної освітньої траєкторії.

Виклад основного матеріалу. Якість підготовки спеціалістів у середніх та вищих навчальних закладах визначається структурою, змістом попередньої загальної освіти, підготовленістю школярів до професійного навчання. Загальноосвітня практико-орієнтована підготовка включає трудове та технологічне навчання, яке завершується спеціалізованою

підготовкою старшокласників. Аналіз організації професійної підготовки школярів спрямоване на сучасні тенденції і умови розвитку технологічної освіти. Вітчизняний педагогічний досвід показує, що практична підготовка учнів у наш час здійснюється, здебільшого, на базі шкільних навчальних майстерень. Це особливо актуально саме в умовах сільської школи. Обмежені можливості механізації та матеріально-технічного забезпечення навчально-виробничих процесів призводять до зміни напрямку трудової підготовки школярів. Навчання в шкільних майстернях здебільшого орієнтоване на сферу ремісничої, особливо ручної, праці, що призводить до стагнації, а згодом і до деградації цілей та завдань технологічного навчання.

Роль професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) при впровадженні профільного навчання технологічного напрямку стане більш помітною з розширенням системи міжшкільної взаємодії. Сучасні професійно-навчальні потреби школярів висувають нові вимоги до змісту діяльності ПТНЗ по рішенням завдань технологічного навчання, вдосконаленню його науково-методичного та організаційного забезпечення. Практика останнього періоду показує, що зі зміною соціально-економічних умов скоротились функції та можливості навчальних ділянок підприємств, покликаних здійснювати практичну підготовку та діагностику в процесі реального виробництва. Слід відзначити, що в умовах сучасного скорочення економічної бази системи освіти вкрай слабо використовуються можливості взаємодії і комплексного використання освітніх ресурсів установ загальної, додаткової та професійної освіти.

Профільне навчання виступає новою ідеологією (ідея індивідуалізації), новим змістом (зміст профільних програм будується на засадах, які передбачають широку диференціацію), фіксацією нового типу результату (підготовка до

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА БАЗІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

самостійного професійного вибору, професійна мобільність, компетентність, побудова індивідуальної освітньої програми особистості), новою моделлю організації освіти (навчання за індивідуальними планами, мережні профільні групи за технологічним профілем тощо).

Останній (технологічний профіль) надає можливість старшокласникам в умовах профілізації отримати початкову кваліфікацію з професії робочого (службовця), що значно розширює можливості соціалізації випускника школи, забезпечує наступність сходинок його подальшого професійного навчання через реальну пробу власних можливостей у певній сфері виробництва (послуг), сприяє формуванню цілісної компетентності, конкурентоспроможності майбутнього професіонала.

Наприклад, профільне навчання на базі ПТНЗ забезпечує старшокласникам широкі можливості для вибору профільних дисциплін та елективних курсів (тобто, курсів за вибором). Професійно-технічні навчальні заклади мають необхідні матеріально-технічні бази, науково-методичні розробки і кваліфіковані кадри, що є потенціалом для реалізації програм профільного навчання старшокласників технологічного профілю, практико-орієнтованих елективних курсів, організації допрофільної підготовки учнів, які можуть бути представлені для вирішення завдань допрофільної підготовки і профільного навчання загальноосвітньої школи.

У період економічної кризи неможливо відкрити класи технологічного профілю, найбільш затребуваного на ринку праці, тому що технічне забезпечення шкільних майстерень складає лише близько половини від належного рівня, який вимагається стандартом профільного технологічного навчання. Концентрація кадрових і матеріально-технічних ресурсів в одній установі, такої як ПТНЗ, дозволяє вирішити важливе галузеве завдання – підготувати людину, адаптовану до умов сучасного ринку праці та професій без привертання значних додаткових фінансових коштів.

Як бачимо, реалізація завдань профільного навчання технологічного профілю вимагає розв'язання питань матеріально-технічного й організаційного забезпечення навчального процесу. Можемо зробити висновок, що розвиток системи технологічної освіти й підготовки професійних кадрів може здійснюватися як у загальному процесі зміцнення освітньої бази навчальних закладів, так і шляхом створення навчально-педагогічних комплексів установ загальної, додаткової й професійної освіти,

об'єднаних цілями погодженого навчального процесу. Комплексне використання загальноосвітніми школами навчальної й матеріально-технічної бази ПТНЗ дозволяє активізувати процес розвитку системи освіти шляхом концентрації й інтенсифікації використання освітніх ресурсів, сприяє вирішенню регіональних проблем освіти в руслі сучасних завдань.

Перехід до профільного навчання сприяє:

- забезпеченню поглибленого вивчення окремих предметів програми загальноосвітньої освіти;

- створенню умов для здійснення диференціації змісту навчання старшокласників з широкими та гнучкими можливостями побудови школярами індивідуальних освітніх програм;

- встановленню рівного доступу до повноцінної освіти різним категоріям учнів у відповідності з їхніми здібностями, індивідуальними схильностями та потребами;

- розширенню можливостей соціалізації учнів, забезпеченню наступності між загальноосвітнім та професійною освітою, можливість більш ефективно підготувати випускників шкіл до засвоєння програм вищої освіти [2].

Середні загальноосвітні установи не в змозі забезпечити, належною мірою, матеріально-технічні умови реалізації програм технологічного профілю власними зусиллями. Моральне і фізичне зношування шкільного навчально-лабораторного устаткування, інструментів, видаткових матеріалів, відсутність бази для підготовки висококваліфікованих кадрів по освоєнню сучасних технологій, – усе це диктує необхідність використання накопиченого потенціалу ПТНЗ.

Висновки. Таким чином, профільне навчання спрямоване на реалізацію особистісно орієнтованого підходу в освіті. Воно припускає створення системи спеціалізованої підготовки у старших класах загальноосвітньої школи, кооперацію із закладами початкової, середньої та вищої освіти. При цьому значно розширюються можливості вибудовувати майбутнім фахівцям власної освітньої траєкторії професійно-особистісного розвитку.

Найважливішим завданням введення профільного навчання – ліквідувати розмежованість між шкільною освітою та вимогами ПТНЗ, ознайомлення з реальними потребами ринку праці, тобто максимально підготувати їх до усвідомленого вибору професії. Отримані у школі знання повинні допомогти учням у подальшому реалізувати власні кар'єрні плани на майбутнє.

Введення профільного навчання у старшій ланці

ОСНОВИ ТЕОРІЇ І ПРОПОЗИЦІЇ ТА РІВНОВАГА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТОВАРИ І ПОСЛУГИ

загальної освіти дає можливість для реалізації найбільш актуальних сучасних освітніх тенденцій, зміну позиції учня, який стає суб'єктом цього процесу; практичної орієнтації навчання, у якому більшу вагу набувають прикладні завдання, проектні та дослідницькі роботи, практика; відкритість загальної освіти з її інтеграцією з системою професійного навчання та сферою праці.

1. Назарчук Б.Н. *Організація предпрофільної підготовки і профільного обучения школьників*

в муниципальной системе образования // Обновление содержания общего образования как управленческая система / Б.Н. Назарчук. – Ростов-на-Дону: Изд-во ГНМЦ, 2005. – С. 8 – 31.

2. Чистякова С.Н. *Педагогическое сопровождение самоопределения школьников: Методическое пособие для профильной и профессиональной ориентации и профильного обучения школьников / С.Н. Чистякова. – 2-е изд., – М.: Издательский центр “Академия”, 2007. – 128 с.*

Стаття надійшла до редакції 27.02.2011

УДК 378.147:371.38

Віктор Мадзігон, кандидат педагогічних наук, науковий співробітник лабораторії трудової підготовки і політехнічної творчості НАПН України, м. Київ

ОСНОВИ ТЕОРІЇ І ПРОПОЗИЦІЇ ТА РІВНОВАГА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТОВАРИ І ПОСЛУГИ

У статті висвітлюється актуальна проблема необхідності на сучасному етапі підготовки підприємців в системі неперервної економічної освіти, у навчанні учнівської та студентської молоді, які набули знання із економічних курсів зможуть використовувати в практичній діяльності на ринку праці у різних галузях суспільних потреб для піднесення добробуту держави і суспільства.

Ключові слова: підприємництво, підприємство, попит, пропозиція, виробництво, види підприємств.

Рис. 7. Літ. 9.

Актуальність проблеми. Теорія попиту та пропозиції в підприємстві перш за все виходить із того, що ринок є ринком досконалої конкуренції. Це припущення в значній мірі спрощує розуміння складних економічних категорій та взаємодії між господарствами – суб'єктами економічних відносин підприємництва. Рішення які приймають суб'єкти підприємницьких відносин ґрунтуються як на бажанні так і на можливостях виробляти на ринок та мати у своєму користуванні ті чи інші товари. Тому та кількість благ і послуг, яку споживач бажає і може придбати носить назву **попиту**. Цей термін, а точніше, його повний варіант – “**платоспроможний попит**”, ввів у наукову лексику видатний англійський економіст Томас Роберт Мальтус (1766 – 1834 рр.). Це дало можливість провести чітку межу поміж мрією людей щодо одержання в своє розпорядження яких не будь благ та їх реальних можливостями ці блага отримати [3].

Аналіз останніх публікацій. Даній проблемі підприємництва та його діяльності в ринковій економіці присвячено і випущено друком у світ значну кількість науково-методичної літератури, яка висвітлює питання підприємництва як напрям людської діяльності, до них слід віднести роботи:

З. Варналій, В. Сизоненко [1], М.В. Вачевський, В.М. Мадзігон [2], В.В. Кулішов [3], В.М. Ковальчук [5], І.Р. Михасюк, І.М. Бернацький [6], М.І. Маниліч, І.В. Губатюк [7], С.В. Мочерний [8], С.Ф. Покропивний [9], та інші автори, роботи яких використовуються в навчальному процесі.

Мета статті. Розкрити актуальні питання становлення та розвитку підприємництва та в реаліях ринкової економіки та висвітлити питання про основні теорії попиту і пропозиції підприємницької діяльності, як необхідність знань учнівської та студентської молоді до ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Попит і пропозиція є двома протилежними силами, які викликають рух цін догори чи донизу у підприємницькій діяльності. Важливий вплив на формування ринкової ціни справляють не лише закон попиту, закон пропозиції та закон вартості. Ціновий механізм перебуває під значним впливом і закону конкуренції. Конкуренція виступає силою, яка вирівнює ринкові ціни. Завдяки їй у кожному мить на ринку встановлюється загальна ціна на однорідні товари однакової якості. Тому конкуренція поряд із ціною виступає головним елементом механізму ринкового саморегулювання [2].

Попит і пропозиція безпосередньо залежні від різних факторів виробництва, я кості продукції,